

Referanser:

Arkivsak: 19/00950-38

Saksdokumenter:

KR 57.1/20 Mal for helhetlig menighetsplan

Mal for helhetlig menighetsplan

Sammendrag

Kirkerådet vedtok i 2019 at det skal utarbeides mal for helhetlig menighetsplan. Malen skal gjøre det mulig å erstatte eksisterende planer for trosopplæring, kirkemusikk og diakoni med en helhetlig menighetsplan. Denne saken presenterer arbeidet med mal og forslaget til oppbygning av den. Vedlagt ligger det konkrete forslaget til mal som skal legge grunnlag for et digitalt verktøy.

Forslag til vedtak

Kirkerådet sender mal for helhetlig menighetsplan på høring med de endringer som framkom i møtet.

Saksorientering

Bakgrunn

Prosessen

Kirkerådet vedtok i KR 31/19:

1. Kirkerådet ber om at det igangsettes et arbeid med å utvikle maler og digitale verktøy for å bidra til at menighetene på en enkel måte kan utarbeide helhetlige menighetsplaner.
2. Det etableres en tverrfaglig arbeidsgruppe med deltakere fra Kirkerådets sekretariat og bispedømmeadministrasjon, samt lokalt kirkelige ansatte som referansepersoner.

Arbeidsgruppen, som bestod av fire ansatte på bispedømmenivå og fire ansatte på Kirkerådsnivå, ble opprettet i slutten av 2019 og jobbet fram til mai 2020. I mai 2020 ble utkast til helhetlig menighetsplan sendt til 35 personer i lokalkirken, inkludert både ansatte og folkevalgte. De 35 var fordelt på alle bispedømmer, og de ansatte var fordelt på ulike kirkelige stillinger. 27 av disse avga svar i elektronisk skjema. Nedenfor følger svarene knyttet til de ulike delene i utkastet til helhetlig menighetsplan.

Formål med helhetlig menighetsplan

Formålet med helhetlig menighetsplan er å gi menigheter i Den norske kirke verktøy for å jobbe strategisk med utvikling av menighetens arbeid. Helhetlig menighetsplan er både en strategisk plan som ser overordnet på menighetens kontekst, ressurser, utfordringer og mål, og en handlingsplan som beskriver de tiltak som menigheten velger å gjøre utover alminnelige gudstjenester og kirkelige handlinger. Gjennom dette har den mange likheter med menighetens planer for trosopplæring, kirkemusikk og diakoni.

Gjennomgang av malens struktur

Arbeidsgruppa som har jobbet våren 2020 foreslår at helhetlig menighetsplan skal bestå av 3 hoveddeler, hvorav hoveddel 2 har 4 underdeler (her a-d). Her følger beskrivelse og forklaring av delene:

1. Automatisk generert informasjon om menigheten

Knyttet til hvert sokn i Den norske kirke finnes det en rekke data som kan legge grunnlag for å tenke strategisk om videreutvikling av menigheten. Noe av dataene rapporteres av menighetene gjennom menighetenes årsstatistikk, rapportering knyttet til trosopplæring eller registrering i medlemsregisteret. Andre data eksisterer på kommunenivå hos Statistisk sentralbyrå og kan hentes inn derfra. Gjennom en automatisk innhenting av disse dataene til verktøyet for helhetlig menighetsplan, kan menighetene få lett tilgjengelig informasjon som er relevant for menighetsarbeidet.

2. Menighetens egne generelle informasjon

Denne delen består av åpne tekstfelter som menighetene fyller ut slik de ønsker. Det vil altså være opp til hver menighet hvor mye som fylles inn.

I mange fellesrådsområder er det samarbeid om trosopplæring, kultur, gudstjenesteliv og diakoni på tvers av sokn. Selv om soknet er den formelle enheten hvor menighetsrådet har myndighet til å gjøre vedtak om det kirkelige arbeidet, skjer det altså i praksis en felles tenkning på tvers av sokn. Derfor vil det legges opp til at man i det digitale verktøyet kan hente informasjon inn på tvers av sokn.

Menighetens egne generelle informasjon fylles inn i fire felter, som er nærmere beskrevet i selve malen som følger lenger ned i dette dokumentet. I arbeidet med menighetens plan for trosopplæring er det skrevet generelle tekster om menigheten og trosopplæringen. Det er lagt opp til at disse tekstene kan hentes inn i helhetlig menighetsplan. Det vil være opp til menigheten i hvor stor grad disse tekstene gjennomarbeides på nytt og tilpasses. Skal tekster som er del av

menighetens plan for trosopplæring endres, er ordningen fortsatt at dette må godkjennes av biskopen.

a. Kontekst

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

b. utfordringer

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

c. Ressurser

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

d. Satsninger

Dette er et fritekstfelt. Veiledningstekst i malen beskriver feltet nærmere.

3. Aktiviteter

Malens tredje del er det som i plan for trosopplæring, plan for kirkemusikk og plan for diakoni omtales som «tiltak». Dette er de konkrete aktivitetene i menigheten. Her foreslås det noe mer praksisnære begrepet «aktiviteter». Ved å legge alle aktiviteter i en felles liste, oppnår man tverrfagligheten som er et mål med helhetlig menighetsplan. I lista kan eksisterende tiltak fra plan for trosopplæring, diakoni og kirkemusikk legges inn. Aktiviteten merkes med hvilken kategori den tilhører. På denne måten kan en aktivitet merkes som både «trosopplæring», «diakoni», «kirkemusikk» og andre kategorier. De aktivitetene som merkes med «trosopplæring», vil menigheten måtte rapportere på årlig så lenge kravet til rapportering på trosopplæringstiltak opprettholdes som i dag. Når det gjelder hvilken informasjon som fylles inn om aktivitetene, er noen felter gjort obligatoriske, mens andre er frivillige å fylle ut. Detaljene finnes i den vedlagte malen.

Digitalt verktøy

Som med plan for trosopplæring, og i tråd med Kirkerådets vedtak i 31/19, vil det bli utviklet et digitalt verktøy for helhetlig menighetsplan. Dette vil være et svært godt verktøy for å jobbe strukturert med utvikling av menighetsarbeid. Den norske kirke har allerede erfaring med bruk av digitalt planverktøy for menighetens plan for trosopplæring. Verktøyet gjør det mulig for alle ansatte i en enhet å lese, redigere og rapportere. Både planens innhold og de rapporterte oppslutningstallene er tilgjengelig for menighetene, bispedømmerådene og Kirkerådet. Verktøyet er en viktig kilde til læring og erfaringsdeling i menigheten, men også regionalt og nasjonalt i kirken. Slik alle ansatte og frivillige i menigheten kan få tilgang til planverktøyet for trosopplæring, vil de også kunne få dette til verktøyet for helhetlig menighetsplan. Det er mulig å skille mellom administratortilgang og lesetilgang, for å sikre gode prosesser rundt eventuelle endringer i planen.

Det digitale verktøyet for helhetlig menighetsplan skal gjøre det mulig å erstatte eksisterende planer for trosopplæring, kirkemusikk og diakoni med en helhetlig

menighetsplan. Dette innebærer et tilbud om betydelig forenkling for menighetene. Siden det er frivillig for menighetene å lage helhetlig menighetsplan, vil samtidig enten planverktøyet for trosopplæring opprettholdes eller det digitale verktøyet for helhetlig menighetsplan kunne integrere informasjon fra plan for trosopplæring uten at det legges til ytterligere informasjon fra menighetenes side. Det blir særlig viktig at bispedømmenivået kan veilede og støtte menigheter som vil i gang med helhetlig menighetsplan. Siden biskopen fortsatt skal godkjenne eventuelle endringer i menighetenes trosopplæringsplan, må teksten i denne i sin helhet kunne legges inn i helhetlig menighetsplan slik at menighetene ikke tvinges til å gjøre endringer som da må godkjennes av biskopen.

Et digitalt verktøy gir også mulighet for å se planer og rapportering på ulike nivåer i Den norske kirke i sammenheng, slik det digitale planverktøyet for trosopplæring har gitt mulighet for. Menighetenes profil og prioriteringer vil bli enkelt tilgjengelig på prostinivå, bispedømmenivå og nasjonalt, noe som legger grunnlag for relevant veiledning og støtte. På sikt er det potensial for å integrere rapporteringen som i dag ligger i menighetenes årsstatistikk i det digitale verktøyet. For menighetene vil dette bety at planer og rapportering som i dag gjøres på ulike plattformer og med ulike verktøy, samles på ett sted hvor de kan sees i sammenheng. Dette vil kunne gi en sterkere sammenheng mellom rapportering og strategisk planarbeid: I det samme verktøyet vil menighetene kunne se en nedgang i antall døypte og gjøre endringer i hvordan menigheten arbeider med dåp.

Det vil legges vekt på at planen skal kunne hentes ut av planverktøyet i ulike formater, utfra for eksempel målgruppe, hvilke aktiviteter som er knyttet til ulike temaområder, og årshjul for gjennomføring av aktiviteter. Dette gjør verktøyet egnet for å lage en samlet framstilling av menighetens arbeid som kan brukes til synliggjøring både innad i Den norske kirke og i møte med eksterne samarbeidspartnere. For Den norske kirke som helhet handler også dette om å vise bevilgende myndigheter hvordan midler blir brukt til å bygge kirke, til beste for enkeltmennesker, lokalsamfunn og storsamfunn.

Det tekniske knyttet til planen vil være i utvikling de kommende årene, i sammenheng med Den norske kirkes helhetlige IKT-strategi. Rapportering, innhenting av data og sammenheng med andre fagsystemer som brukes i menighetene, vil kunne utvikle den helhetlige menighetsplanen videre som verktøy.

Dilemmaer

Et grunnleggende dilemma med malen er at den skal svare på behovet for å jobbe systematisk og strategisk i menigheter som er svært ulike. En mal med en felles struktur legger opp til at alle menigheter formulerer noe under de samme overskriftene, slik man i menighetenes plan for trosopplæring har skrevet om «Menighetens hovedmål for trosopplæring», «Grunnlag og særpreg», «Organisering, rammer og ansvar» og «Sentrale dimensjoner i en systematisk trosopplæring».

Ett eksempel er om man i malen skal ha et eget felt for menighetens visjon. Å utarbeide en visjon kan i noen menigheter være samlende og energigivende. Et slikt felt vil samtidig skape en norm om at hver menighet skal ha en egen visjon. Dette kan være utfordrende av to årsaker: For det første har Den norske kirke en visjon vedtatt av Kirkemøtet, og mange bispedømmer har i tillegg egne visjoner. Det trengs altså ikke nødvendigvis flere visjoner i Den norske kirke. For det andre er det et arbeid å

utvikle og bli enige om en visjon i en menighet. Dette arbeidet kan gi energi, men det kan også være en unødvendig terskel for at menighetene skal få sin helhetlige menighetsplan. Hvert felt i mal for helhetlig menighetsplan byr på det samme dilemmaet: hva skal hver menighet inviteres til å arbeide med?

Et annet sentralt dilemma er hvor mange kategorier menighetene skal kunne merke aktiviteter med i del 3. I prinsippet er det mulig at menighetene definerer egne kategorier. For analyse og strategisk videreutvikling av Den norske kirke som helhet, vil det imidlertid være en fordel at menighetene bruker de samme kategoriene. Dette vil gjøre det mulig å hente ut hvor mange menigheter som i sin plan har tiltak knyttet til f.eks. «pilegrim» og «religionsdialog».

Referansepersoners respons

Referansepersonene fikk beskrevet hvilke data som potensielt kan genereres automatisk i del 1 og ble spurt «Hvor nyttig vurderer du den foreslåtte automatisk genererte informasjonen som hentes fra menighetenes årsstatistikk, medlemsregisteret og statistisk sentralbyrå?». På skala fra 1 (Lite nyttig) til 5 (Svært nyttig) svarte 62 % av referansepersonene 5 og 27 % svarte 4. Tilbakemeldingen på å få disse dataene inn i menighetens helhetlige menighetsplan er altså svært positive.

Referansepersonene ble spurt vedrørende del 2: «Hvordan vurderer du de fire overskriftene «kontekst», «utfordringer», «ressurser» og «satsninger» som det legges opp til at menighetene skal fylle inn?». 92 % svarte «Overskriftene er gode verktøy for å tenke strategisk». 8 % svarte «Jeg mener andre overskrifter er bedre».

Referansepersonene ble også spurt om del 2: «Hva tenker du om detaljnivået med fire felter som menighetene skal fylle inn?». 88 % svarte «Et godt detaljnivå», 8 % svarte «For detaljert» og 4 % svarte «for generelt nivå».

Som nevnt har det vært et dilemma knyttet til helhetlig menighetsplan hvordan det alle menigheter allerede har skrevet i sin trosopplæringsplan, skal kunne flyttes over til helhetlig menighetsplan. Det er viktig at menighetene som velger å erstatte trosopplæringsplan og eventuelle andre sektorplaner med helhetlig menighetsplan, ikke nødvendigvis må starte arbeidet fra bunnen av. Referansepersonene ble derfor spurt om del 2: «Hva tenker du om forholdet mellom det menigheten har skrevet i sin trosopplæringsplan, og helhetlig menighetsplan?» Referansepersonene fordeler seg som følger:

- 1 - Det er vanskelig å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring passer inn i malen for helhetlig menighetsplan: 0 %
- 2: 9 %
- 3: 18 %
- 4: 41 %
- 5 - Det er lett å se hvor tekst fra menighetens plan for trosopplæring passer inn i malen for helhetlig menighetsplan: 23 %
- Vet ikke: 9 %

Referansepersonene ble spurt knyttet til hva som skal fylles inn om aktivitetene i del 3: «Hva synes du om detaljnivået?» 91 % svarer «Har et godt detaljnivå». 4,5 % svarer «Er for detaljert». 4,5 % svarer «Er på et for generelt nivå».

Referansepersonene ble spurt «Hva synes du om forslagene til temaområder?» Her svarer 35 % «Jeg synes dette er for mange alternativer». 61 % svarer «Jeg synes dette er riktige alternativer» 4 % svarer «Jeg synes dette er for få alternativer».

Skal man ha færre alternativer, bør man finne begreper som er dekkende for en større bredde kirkelig arbeid. Det er for eksempel mulig å legge barnehage/skole-samarbeid inn under «trosopplæring», men dette vil sende et signal som bryter med rammene for barnehage/skole-kirke-samarbeid. Det er også mulig å definere «pilegrim», «misjon» og «religionsdialog» under andre samlebegreper, men alle disse fagfeltene har kjennetegn som avgrenser dem fra andre kirkelige fagfelter.

Forhold til arbeidsplaner

Forholdet mellom arbeidsplaner og helhetlig menighetsplan vil være det samme som mellom dagens sektorplaner og ansattes arbeidsplaner. Om dette står i tjenesteordningene for kateket, diakon og kantor: Den ansatte «er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for» tjenesten i Den norske kirke. Helhetlig menighetsplan gir altså ikke en arbeidsbeskrivelse for de ansatte, men en beskrivelse av det arbeidet hvor også ansatte har en viktig rolle.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Forenkling er et viktig formål ved mål for helhetlig menighetsplan. Bruk av helhetlig menighetsplan fordrer opplæring, kursing og gode lokale prosesser. Dette gjennomføres innenfor dagens stillingsressurser. Når en menighet har fått helhetlig menighetsplan, vil dette være administrativt forenklende sammenlignet med å ha tre lokale sektorplaner. Utvikling av et digitalt verktøy må finansieres nasjonalt. Dette er del av satsningen på digital kirke som innarbeides i budsjetter for 2021 og 2022.